

genç werther'in acıları
johann wolfgang von goethe

almanca aslından çeviren: ahmet arpad
sunuş: onur bilge kula
sonsöz: sabine adatepe

ayrıntı: 952 / klasik dizisi: 8
genç werther'in acıları / johann wolfgang von goethe
orjinal adı / die lieden des jungen werther
almanca aslından çeviren / ahmet arpad
sunuş / onur bilge kula
sonsöz / sabine adatepe
yayıma hazırlayan / mehmet barış albayrak
son okuma / kemal kırar
bu kitabın türkçe yayım hakları
ayrıntı yayınları'na aittir.
kapak illüstrasyonu / berat pekmezci
kapak ve görsel tasarım / gökçe alper
dizgi / kâni kumanovalı
baskı: kayhan matbaacılık san. ve tic. ltd. şti.
merkez efendi mah. fazılpaşa cad. no: 8/2
tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
topkapı / istanbul / sertifika no: 12156
birinci basım istanbul, aralık 2015 / baskı adedi 2000
isbn 978-605-314-059-7 / sertifika no.: 10704
ayrıntı yayınları basım dağıtım san. ve tic. a.ş.
hobyar mah. cemal nadir sok. no: 3 çağaloğlu - istanbul
tel.: (0212) 512 15 00 faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr
info@ayrintiyayinlari.com.tr
twitter.com/AYRINTIYAYINEVI
facebook.com/ayrintiyayinevi
instagram.com/ayrintiyayinlari

johann wolfgang von goethe

28 Ağustos 1749'da Frankfurt'ta doğdu. Goethe, edebiyatın neredeyse bütün alanlarında eserler verdi: Şiir, drama, hikâye, otobiyografi. Mektup formunda da estetik üretimlerde bulundu. Fırtına ve Coşku (Sturm und Drang) döneminin en önemli öncülerinden biriydi. 1774 yılında *Genç Werther'in Acıları*'nı kaleme aldı ve bu sarsıcı kitabıyla Avrupa'da tanınır hale geldi. 1790 yılından itibaren, yakın dostu Friedrich Schiller ile birlikte, antik kültür üzerinde yoğunlaşarak, Weimar Klasisizmi akımının temsilcisi ve kurucuları arasında yer aldı. 22 Mart 1832'de Weimar'da hayatını kaybeden Goethe, bugüne kadarki Alman edebiyatının en büyük yazarları arasındadır.

ahmet arpad

Ahmet Arpad 1942 İstanbul doğumludur. Yazar, gazeteci ve çevirmen Burhan Arpad'ın oğlu. Orta ve lise öğrenimini Alman ve Avusturya okullarında tamamlayan Arpad, İstanbul Üniversitesi'ndeki Alman Dili Edebiyatı yüksek öğreniminin ardından 1968 yılından bu yana Almanya'da yaşamaktadır. Bu ülkede serbest gazeteci, fotoğraf sanatçısı (30'dan fazla sergi) ve çevirmen olarak yaşamını sürdüren Ahmet Arpad, özellikle Heinrich Böll, Gerhard Hauptmann, Hermann Hesse, Stefan Zweig, Anna Seghers, Pablo Neruda, Johannes M. Simmel, Thomas Bernhard ve Harry Mulisch'in çeşitli eserlerini dilimize kazandırmıştır.

Ahmet Arpad Alman Dili Edebiyatı'nın ünlü yazarlarını Türkçe'ye kazandırdığı için 2012 yılında, Almanya Federal Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, Goethe Enstitüsü, Robert Bosch Vakfı ve S. Fischer Vakfı tarafından ortaklaşa verilen Tarabya Çeviri Ödülü'ne layık görülmüştür

içindekiler:

sunuş: omur bilge kula "genç werther üzerine"11	
birinci kitap	23
ikinci kitap	93
haber.....	108
yayıncıdan okura	137
colma.....	157
ryno.....	158
alpin.....	160
sonsöz: sabine adatepe "fırtınalı ve zorlamalı bir dönemin tanıklığı".....	177

Zavallı Werther'in yaşamıyla ilgili ne bulabilirdimse dikkatle biriktirdim. Şimdi onları size sunuyorum ve bunu yaptığım için de bana teşekkür edeceğinizi biliyorum. Onun ruhuna ve kişiliğine hayranlığımızı ve sevginizi, yazgısına da gözyaşlarımızı esirgemeyin.

Ve sen, onun gibi tutkulu bir iradeye sahip olan yüce ruh, onun acılarından bir teselli yarat kendine. Ve kendi yazgın veya kabahatinle dost bulamıyorsan izin ver bu kitap senin dostun olsun.

onur bilge kula
genç werther üzerine

Avrupa'da klasik edebiyat anlayışında Helen sanat birikimi, Avrupa sanat ve edebiyatının kurucu ögesi olarak görülmele birlikte, 18. yüzyılın ikinci yarısında bu birikim hem uzak bir tarih hem de yabancı kahramanlar demektir. Bu çağda bilimselleşme ve dünyasallaşma etkinliklerinin yoğunlaşmasının bir türevi olarak Aydınlanma akımı egemen olmaya başlar. Dolayısıyla, Aydınlanma hem Helen sanat ve felsefe birikimini kapsar, hem de 18. yüzyılın ikinci yarısında başat hale gelmeye başlayan ulus-toplum ve ulus-devlet bilincini geliştirir. Ulusal bilinç, benzeşmeyi ve tekleşmeyi öne çıkardığı için, ulus inşasında özdeşleşmeyi kolaylaştıran bir "öz" tarih ve öz tarihi biçimlendiren kahramanları gereksinir.

Aydınlanma ayrıca hak, özgürlük ve eleştirel akıl gibi kavramların ortaya çıkmasını ve edimselleşmesini, bir başka ifadeyle insanın bireyleşmesini de öne çıkarır. Aydınlanma'nın birey kavramını güçlendir-

mesine karşın, toplumsal koşullar, egemen ahlak ve din anlayışı, bireyselliği baskılar; tekil bireylerin özgür istençleriyle karar almalarını ve uygulamalarını zorlaştırır.

Johann Wolfgang Goethe, *Berlichengenli Götz* adlı tiyatro yapıtını 1773 yılında yayımlar. Goethe, kararlı bir Helen hayranı olmasına karşın, bu tiyatro yapıtını, antikçağda değil, ortaçağda yaşamış gerçek bir kişinin öz-yaşamöyküsünü kurgulayarak oluşturur. 18. yüzyılın ikinci yarısındaki Alman edebiyatında, yakın tarihte yaşamış Alman kahramanları yazınsallaştırma öne çıkan bir eğilimdir. Bu eğilim, Goethe'nin ortaçağda yaşamış bir şövalyeyi anlatılmasını da özendiren bir etmendir. *Götz*, Alman edebiyatında "ilk ulusal drama" olarak anılır. Bu yapıt, Goethe'nin yazar olarak Almanya'da tanınmasını sağlar.

Goethe'nin Almanya dışında, Avrupa edebiyat çevrelerinde de tanınmasını sağlayan yapıtıysa *Genç Werther'in Acıları*'dır. Goethe Şubat 1774'te dört hafta içinde mektup biçiminde tasarımıladığı ve yazdığı bu romanını yayımladığında henüz yirmi beş yaşındadır. Edebiyat tarihinin en başarılı romanları arasında sayılan *Genç Werther'in Acıları*, yayımlanmasıyla birlikte yazarını büyük bir üne kavuşturur. Genç bir yazarın, genç bir insanın aşk acılarını anlatılaştırdığı *Genç Werther'in Acıları*, Alman edebiyat tarihinde Aydınlanma'nın giderek geliştiği bir ortamda, özellikle da iki yazınsal akımın veya dönemin, yani Klasisizm, Fırtına ve Zorlama akımlarının iç içe geçtiği bir dönemin ürünüdür. Bu olgu, Goethe'nin öz-yaşa-

möyküsünden izler taşıyan bu romandaki kahramanının fırtınalı iç dünyasını da yansıtır.

1771-1772 yılları arasında geçen olayları öyküleyen *Genç Werther'in Acıları* adlı romanın başlıca konusu/izleği, kahramanın büyük ölçüde platonik aşkı ve bu aşkın intiharla bitmesidir. Bu izlek, Goethe'ye yabancı değildir; çünkü Goethe'nin tanıdık ve bildik çevresinde evli bir kadına vurulan ve vurulduğu kadına kavuşamadığı için intihar yolunu seçenler vardır. Romanın kadın figürü olan Lotte de Goethe'nin tanıdığı kadınlardan esintiler taşır. Bu bakımdan Goethe'nin *Genç Werther'in Acıları*'nda gerçek yaşamda olabilen bazı olayları yazınsal bir kurguyla anlatılaştırdığı, dolayısıyla da başarıyla sanatsallaştırdığı söylenebilir.

Romanın başkahramanı Werther başından geçen ve mutsuzlukla sonuçlanan aşktan kaçmak için yaşadığı kentten ayrılır. Bu aşkın üstesinden gelmeye çalışırken, gittiği kentte Lotte'ye âşık olur. Böylece, deyim yerindeyse, yağmurdan kaçarken doluya tutulur. Annelerini yitirdikleri için kendisinden küçük kardeşlerine bakan Lotte, Werther'in trajik yazgısına dönüşür; çünkü Werther'in vurulduğu Lotte, Albert ile nişanlıdır. Werther, Lotte'nin iş gezisinden dönen nişanlısı Albert ile arkadaş olur; onunla çeşitli konular üzerine tartışmalar yapar. Tartıştıkları konular arasında "intihar" da vardır. Bu sırada Lotte'yi cinsel açıdan arzulamakla birlikte, onu idealleştirir.

Goethe, Werther'i duygularının peşinden sürüklenen bir kişilik, Albert'i ise soğukkanlı ve gelenekçi

bir figür olarak yazınsallaştırır. Bir konuşma sırasında Lotte, ölüm döşeğinde olan annesine Albert ile evleneceğine söz verdiğini anlatır. Bu bilgiden sarsılan Werther, Albert ile nişanlı olmasına karşın, Lotte'ye karşı beslediği duygulardan kurtulamaz. Werther duygusal kişiliktir; tutkularının peşinden gider. Onun bu özelliği, kimseyle vedalaşmadan kenti terk etmesinde de görülür.

Werther sarayda görevli bir elçinin yanında bir süre çalışır. Bu sırada aristokratik yaşamın sınırlılığını ve sıkıcılığını deneyimler; dışlanmışlık duygusuna kapılır. Böyle bir yaşamla kendisini özdeşleştiremez. İçinde bulunduğu çevre, birlikte olduğu insanlar ve koşullar ile özdeşleşmeme duygusu, Werther'e yaşam boyu eşlik eder. Werther, Lotte ve Albert'in kendisine haber vermeden evlendiklerini öğrenince, saraydaki görevinden hemen ayrılarak doğup büyüdüğü kentte döner.

Daha sonra Lotte'yi düzenli olarak ziyaret etmeye başlar. Kentte dedikoduya yol açan bu ziyaretler sırasında Lotte, hem Werther'in kendisine olan tutkusunu daha da kamçılar, hem de hep arkadaş olarak kalmalarını, Albert'in yokluğunda kendisini görmeye gelmemesi gerektiğini duyumsatır. Fakat her ikisi de Albert'in yokluğunda buluşmayı zevkle sürdürür. Bu buluşmalardan birinde şiir çevirisinden söz eden Werther, tutkusunu bastıramaz; Lotte'yi öperek, platonik ilişkiyi bitirir. Lotte karşı koyar.

Bu olaydan sonra Lotte'nin saygınlığını ve evliliğini tehlikeye sokmak istemeyen Werther, yaşamına son vermeyi kararlaştırır. Lotte'ye son mektubunda

onu öbür dünyada yeniden göreceğini yazar ve çalışma masasının başında Albert'ten ödünç aldığı tabancayla kafasına bir kurşun sıkıp yaşamını bitirir. Çalışma masasında Lessing'in *Emilia Galotti* adlı trajik yapıtı vardır. İntihar Hıristiyanlıkta lanetlendiği için, törensiz olarak toprağa verilir. Lessing, Aydınlanmacı bir filozof yazardır. Toplumun din ve ahlak anlayışının bireyselliğe, öznelliğe olanak vermeyen bağnazlığını eleştirmesi açısından Goethe'ye öncülük eder.

yazınsallaştırma tarzı

Ben-anlatıcı tarzıyla kaleme alınan *Genç Werther'in Acıları*, edebiyat tarihinde "mektup romanı" olarak bilinir. Burada şöyle bir bilgi yararlı olabilir: Goethe, Jean-Jacque Rousseau'nun aşk mektuplarını yazınsallaştırdığı *Julie ou la Nouvelle Heloise* adlı yapıtından etkilenir. Rousseau'nun mektuplar şeklinde tasarımı-ladığı ve toplumsal baskılar yüzünden âşıkaların kavu-şamamasını yazınsallaştırdığı bu roman 1761'de yayımlanır ve büyük bir yazınsal başarı sağlar.

Aşk mektupları veya âşıkaların yazışmasının anla-tılaştırılması, yazınsal bakımdan etkili bir yöntem-dir. Bu yöntem, güncel Türkiye edebiyatında da yeğlenmektedir. Örneğin, Orhan Pamuk *Kafamda Bir Tuhaflık* romanında, başkahraman Mevlut'un bir kez gördüğü ve sadece gözlerini anımsadığı bir kıza platonik bir aşkla bağlandığını ve üç yıl boyunca mektuplar yazdığını anlatır; mektupların metinleri-ne değil, içerdikleri bazı anlatımlara yer verir. Ahmet

Altan Ölmek Kolaydır Sevmekten romanında, romanın başkahramanlarından Ragıp Bey'in Dilara Hanım'ın kendisine yazdığı üç mektubunu açmaksızın ölümüne değin yanında taşıdığını öyküler. Bu örneklerden görüleceği gibi, mektup yazınsal çekiciliği yükselten bir öğedir.

Genç Werther'in Acıları'na dönelim. Anonim bir "yayıncının" kısa giriş yazısını içeren *Genç Werther'in Acıları*'nın ilk baskısı, yine "anonim" olarak gerçekleştirilir. Okur, bu baskıdan bir yayıncının, kurgusal bir yazar olduğunu çıkaramaz. Tasarımlanan mektuplar, okuru, özgün bir mektup yazarının sırdaşı durumuyla karşı karşıya bırakır.

Goethe, romanı "ben-anlatıcı" tarzında tasarımıyla birlikte, başkahramanın "intiharı" sonrasında ortaya çıkan belgelerin ve yorumların anlatıya katılmasında görüldüğü gibi, anlatıcının kendini anlatılamayacağı durumları, yayıncının ağzından anlatıya katar. Böylece, romanın gerilimini artırarak merakla okunmasını da sağlar.

Birçok dile çevrilen *Genç Werther'in Acıları*'nın en fazla okunan romanlar arasında yer alması, Goethe'yi bile şaşırtır. Goethe, bu şaşkınlığını öz-yaşamöyküsü niteliği taşıyan *Edebiyat ve Hakikat* adlı yapıtında dile getirir. Roman okuyanlar arasında Napolyon da vardır. Napolyon 1808'de Almanya'nın Erfurt kentinde toplanan "Prensler Kongresi" sırasında Goethe'yi huzuruna çağırır ve "*Genç Werther'in Acıları*'nı yedi kez okuduğunu ve sürekli yanında taşıdığını" söyler.